

RIEKA LATORICA

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ.

Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácnych a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov.

O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá ho vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU RIEKA LATORICA

Leknové rameno

Identifikačný kód územia: SKUEV0006

Nadmorská výška: 96 – 105 m. n. m.

Rozloha: 7 430, 63 ha

Okresy: Michalovce, Trebišov

Kraj: Košický

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

PRÍRODNÉ POMERY

Územie európskeho významu Rieka Latorica zaberá centrálnu časť Chránenej krajiny Latorica, ktorá sa nachádza na juhovýchode Slovenska a tvorí súčasť orografického celku Východoslovenská rovina. Veľká časť územia sa prelína s ramsarskou lokalitou Latorica, ktorá bola zapísaná medzi medzinárodne významné mokrade v roku 1993.

Z geomorfologického hľadiska má územie typický charakter poriečnej roviny; prevláda reliéf rovin a nív, mokradné úpätné a medzivalové depresie a tiež početné pieskové presypy a duny. Územie sa vytvorilo na štrkovito-

piesčitých náplavoch zanesením ílovitými a hlinito-piesčitými nánosmi. Sedimenty sú prevažne pozostatkami starých zazemnených ramien a meandrujúcich tokov v holocéne.

Väčšina najzachovalejších močiarnych a vodných spoločenstiev sa nachádza pozdĺž rieky Latorica v medzihrádzovom priestore. Hydrologický význam územia je určený riekou Latorica a jej prítokmi, ktorej systém ramien a mŕtvych ramien je dôležitý pri zmierňovaní záplav a pre samočistiace procesy. Existencia všetkých mokradných biotopov je závislá od periodických záplav v predvegetačnom a vegetačnom období. Veľmi cenné vlhké lúčne spoločenstvá s rozsiahlejšími zníženinami s osobitou flórou a faunou sa nachádzajú v južnej časti územia. Najvýznamnejším a najhodnotnejším klimaxovým spoločenstvom v území sú mäkké a tvrdé lužné lesy, ktoré tu navyše vytvárajú komplexy s charakteristickými, dnes už veľmi zriedkavými mokradnými biotopmi.

V území bol zaznamenaný výskyt 6 biotopov (3 lesné, 3 nelesné), 2 druhov rastlín a 14 druhov živočíchov (8 druhov rýb, 2 druhy obojživelníkov, plazy – 1 druh, mäkkýše – 1 druh, 2 druhy cicavcov) európskeho významu. Celé územie je navyše súčasťou navrhovaného chráneného vtáčieho územia Medzibodrožie, kde k najzázračnejším prítomným vtáčim druhom patrí bučiak trstový (*Botaurus stellaris*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), haja tmavá (*Milvus migrans*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), volavka striebristá (*Egretta garzetta*) a strakoš kolesár (*Lanius minor*). Okrem druhov európskeho významu sú v území zastúpené mnohé národne významné biotopy a druhy.

Latorica so vzácnym leknom bielym (*Nymphaea alba*) a leknícou žltou (*Nuphar luteum*)

Bučiak trstový (*Botaurus stellaris*)

NEGATÍVNE VPLYVY

Medzi javy, ohrozujúce kvalitu životného prostredia ÚEV Rieka Latorica patria najmä:

- znečistenie hlavného toku Latorica z Ukrajiny a pri vysokej hladine aj celého medzihrádzového priestoru ropnými látkami; ďalší zdroj, ktorý sa nachádza mimo územia, ale je významným zdrojom znečistenia ovzdušia, je tepelná elektrárň Vojany
- intenzívna ťažba v lužných lesoch
- absencia hospodárenia na nivných lúkach
 - zanikli hospodárske subjekty, ktoré chovali hovädzí dobytok a kosili lúky, absenciou pasienia a kosenia dochádza k sukcesii a zarastaniu lúk
- postupné zanášanie mŕtvych ramien – v 50. rokoch minulého storočia sa uskutočnili regulačné zásahy do toku rieky, čím došlo k vyrovnaniu toku, sčasti k odpojeniu ramien a vzhľadom k pieskovohlinitému podložíu dochádza k postupnému zarezávaniu toku. V čase sucha je hladina Latorice nižšie ako dno mŕtvych ramien, tým dochádza k odberu vody z ramien priesakom
- pytliactvo – predovšetkým nelegálny lov rýb, ale vďaka novému zákonu o rybárstve je pytliactvo na ústupe

Lúky za Oborínom

OCHRANA ÚZEMIA

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17.3.2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do max. ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname.

Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Rieka Latorica ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.sopshr.sk/natura.

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku zabezpečovaná prostredníctvom stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá pridelenú zónu).

V roku 1990 bola vyhlásená Chránená krajinná oblasť Latorica za účelom zabezpečenia zvýšenej ochrany na Slovensku vzácných a jedinečných vodných a mokradných biotopov. ÚEV Rieka Latorica zaberá jej centrálnu časť od hraníc s Ukrajinou po rieku Bodrog. V roku 1993 bola časť tohto územia zapísaná medzi medzinárodne významné mokrade tzv. Ramsarské lokality pod názvom RL Latorica.

NPR Latorický luh

Materiálové jamy Boľ

Celé ÚEV Rieka Latorica je zároveň súčasťou Chráneného vtáčieho územia Medzibodrožie. V samotnom ÚEV sa nachádzajú dve národné prírodné rezervácie (NPR) – Latorický luh a Botiansky luh a prírodná rezervácia (PR) Zafínsky luh.

Cieľom ochrany celého územia je zachovanie mokraďových ekosystémov - pôvodných lužných lesov, mŕtvych ramien, materiálových jám a aluviálnych lúk v povodí rieky Latorica s výskytom vzácnych typov biotopov a ohrozených druhov rastlín a živočíchov.

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Na základe vymedzenia rôznych typov biotopov sa odporúčajú tieto spôsoby obhospodarovania:

Travinno-bylinné biotopy

- pravidelné kosenie
- zabránenie šíreniu invázných rastlín ich odstraňovaním
- výrub náletových drevín

Sladkovodné biotopy

- zachovanie resp. obnova prirodzeného vodného režimu
- zabránenie znečisteniu vôd a ich eutrofizácii
- zamedzenie postupného zamŕtvovania mŕtvych ramien a stojatých vôd

Lesné biotopy

- zvyšovanie ekologickej stability lesných porastov (druhovou, vekovou a priestorovou diferenciáciou porastov)
- uplatňovanie jemnejších hospodárskych postupov
- odstraňovanie invázných druhov drevín
- zvýšenie rozlohy lesných NPR a PR

*Kaňa močiarna
(Circus aeruginosus)*

Vypracovaniu programu starostlivosti s navrhovanými opatreniami bude predchádzať ich prerokovanie so zainteresovanými vlastníkami a užívateľmi územia. Nezávisle na tomto procese môžete s otázkami a návrhmi už teraz kontaktovať pracovníkov Správy Chránenej krajiny oblasti Latorica.

Skrutík močiarny
(*Epipactis palustris*)

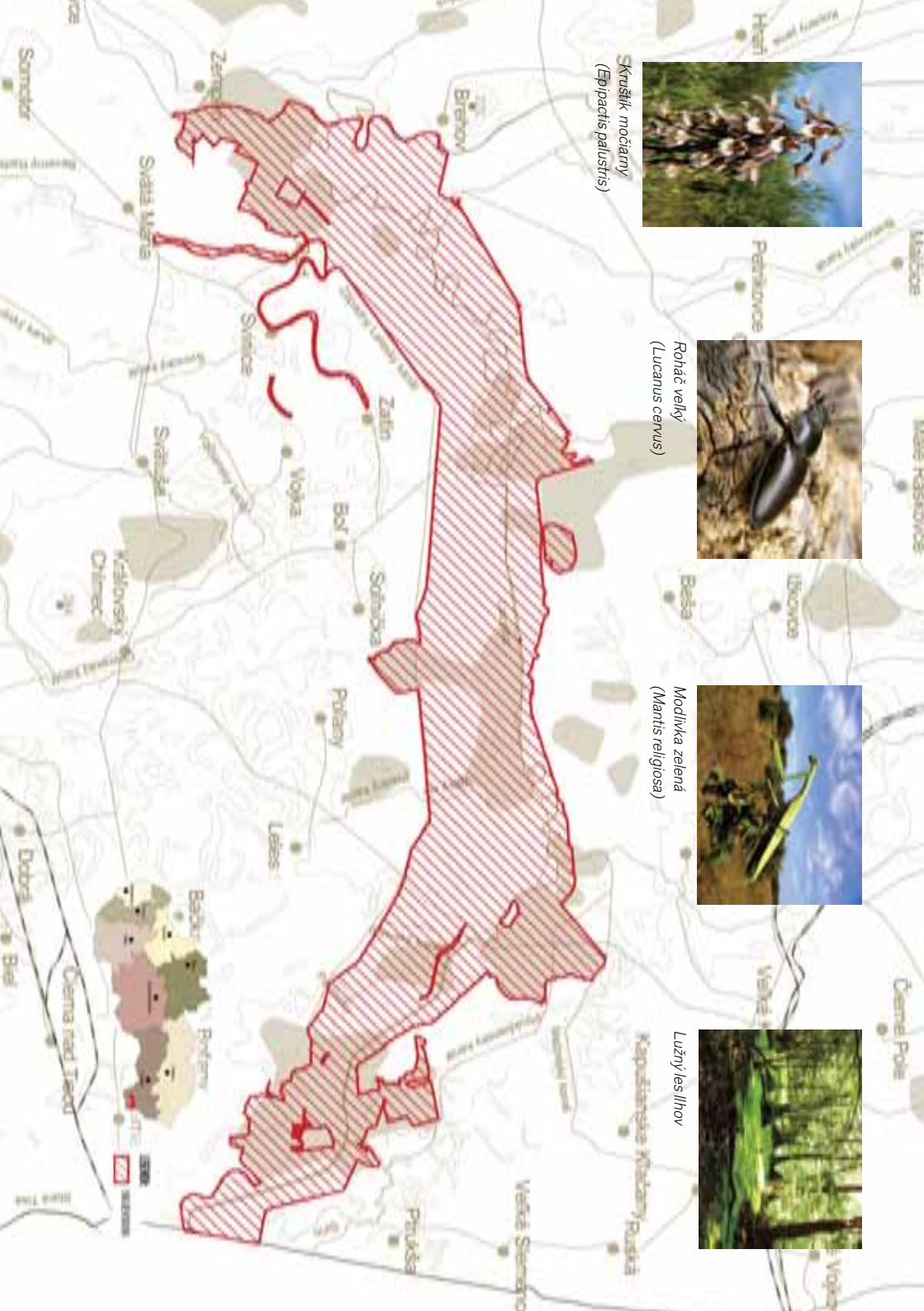
Roháč veľký
(*Lucanus cervus*)

Modlička zelená
(*Mantis religiosa*)

Lužný les / lhov

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu

Kód NATURA 2000

(* prioritné biotopy)

Sladkovodné biotopy

Oligotrofné až mezotrofné stojaté vody s vegetáciou tried *Littorelletea uniflorae* a/alebo *Isoëto-Nanojuncetea* 3130

Prirodzené stojaté eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcou a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition* 3150

Prirodzené a poloprirodzené travinno-bylinné biotopy

Aluviálne lúky zväzu *Cnidion venosi* 6440

Lesné biotopy

Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy 91E0*

Dubovo-brestovo-jaseňové nížinné lužné lesy 91F0

Dubovo-hrabové lesy panónske 91G0*

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina

Slovenský názov

Vedecký názov

Vyššie rastliny

lindernia puzdiekatá

Lindernia procumbens

marsilea štvorlistá

Marsilea quadrifolia

Marsilea štvorlistá
(*Marsilea quadrifolia*)

Mäkkýše

korýtko riečne

Unio crassus

Ryby

čik európsky

Misgurnus fossilis

hrebenačka pásavá

Gymnocephalus schraetser

hrúz bieloplutvý

Gobio albipinnatus

hrúz fúzatý

Gobio uranoscopus

hrúz Kesslerov

Gobio kessleri

kolok malý

Zingel streber

kolok veľký

Zingel zingel

lopatka dúhová

Rhodeus sericeus amarus

Korytnačka močiarna
(*Emys orbicularis*)

Obojživelníky

kunka červenobruchá

Bombina bombina

mlok hrebenačný

Triturus vulgaris

Plazy

korytnačka močiarna

Emys orbicularis

Mládatá bučiačika malého
(*Ixobrychus minutus*)

Cicavce

netopier pobrežný

Myotis dasycneme

vydra riečna

Lutra lutra

KONTAKTNÉ ADRESY

Štátna ochrana prírody SR
Správa Chránenej krajiny oblasti Latorica
M. R. Štefánika 206
Trebišov
075 01
tel: 056/6683000,
fax: 056/6683001
e-mail: schkola@sopsr.sk

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © M. Balla, © P. Urban

Vydala: © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica 2005

Financované z prostriedkov PHARE

